

ראש-השנה / מתוך אנציקלופדיית 2000

לפי התורה, ראש-השנה הוא היום הראשון בחדש השביעי. מאחר יותר נקבע
שראש השנה יחול בראש חודש תשרי. בימי התנ"ך היו חוגגים כל ראש חודש,
ואלו כיום ראש-השנה הוא החג היחיד החל בראש חודש. יתר החגים,
החקלאיים והלאומיים, נחוגים במהלך החדש. זו גם הסבה לכך שאת ראש-
השנה חוגגים במשך יומיים לא בחוץ לארץ בלבד, כי אם גם בארץ-ישראל:
כדי למנע את החשש שתחול טעות בזהוי מולד הירח.

השנה העברית מתחילה בסתו, שבו מתחדשת העונה החקלאית אחרי חדשי
הקיץ שבהם הכל קמל. גם שמו של החדש הראשון בשנה מעיד על כך.
תשריתו, או תשרי, פרושו בבבלית התחלה. אולם ביהדות אין זו רק התחלת
השנה, ולא במקרה נקרא החג ראש-השנה – עקר חשיבותו בחשבון הנפש של
כל אדם.

בין היתר, נועדה לסמל זאת התקיעה בשופר, "זכרון תרועה": זה היום שבו
זוכר אלהים את הנבראים ופוקד אותם. התקיעה בשופר היא מגנוני הכבוד
שנוהגים במלך בשר ודם – על אחת כמה וכמה בבורא עולם.

ראש-השנה נחשב ליום הדין, שבו נשפטים כל בני האדם. אפי זה של החג
התגבש באלפי השנים האחרונות, ולפני-כן התייחד בקרבנות, שהיו שונים
מאלה של שלוש הרגלים וראשי החדשים. עם זאת ראש-השנה היה, כנראה,
מעין הקדמה מכינה ליום הכפורים, שבו נחתם ספר החיים והמתים, ויש
הסבורים כי התקיעה בשופר נועדה להזכיר כי קרב חג הסוכות – ממועדי
העליה לרגל.

כיום ראש-השנה פלו שמחה: אוכלים היטב, לובשים בגדי חג, ומבקרים
חברים וקרובים. יום הדין עבר פלו לחלקתו של יום הכפורים. עם זאת בקרב
הצבור הדתי מקימים מצוות חשובות אחדות, ובהן בולטת "שמיעת
השופר".

בימי קדם התנהל ופוח אילו קולות יש להפיק מן השופר: "יבבות" ארפות;
קולות כמעין בכי – "כאדם בוכה ומקונן, קולות קצרים סמוכין זה לזה";
ואולי "גניחות" ממשכות. היה דוע שיש להשמיע את קול השופר שלוש

פְּעָמִים, וּבְגֵלֶל הַסֶּפֶק – הֶחְלִיטוּ לְצַרֵּף אֶת מְנַהֲגֵי כָּל הַקְהָלוֹת: שְׁלוֹשׁ
”יִבְבוֹת”, שְׁלוֹשׁ ”בְּכִיּוֹת” וְשְׁלוֹשׁ ”גְּנִיחוֹת”, וְגַם שְׁלוֹבֵי שׁוֹנִים: יִבְבָּה וְשִׁתִּי
בְּכִיּוֹת, וְכוּ הִלְאֵה. 30

לְקוֹלוֹת אֵלֶּה קוֹרְאִים תְּקִיעָה, שְׁבָרִים וּתְרוּעָה, וְסֹדֵר הַתְּקִיעוֹת מְחַיֵּב
לְהַשְׁמִיעַ תְּקִיעָה מְמֻשָּׁכֶת לִפְנֵי כָּל שְׁלִישִׁיהָ וְאַחֲרֶיהָ. מִשׁוֹם כָּדָּ סָדָּ כָּל
הַתְּקִיעוֹת מְגִיעַ לְמֵאָה, וְנִמְשָׁד כְּשִׁעָה.

מְנַהֵג אַחַר נִקְרָא ”תְּשֻׁלִּידָּ”: יְהוּדִים דְּתַיִם נוֹהֲגִים לְנַעַר בְּאֶפֶן סְמָלֵי אֶת
בְּגָדֵיהֶם מִן הָעוֹנוֹת שֶׁדָּבְקוּ בָהֶם בְּשָׁנָה שְׁהִסְתִּימָה. הֵם עוֹשִׂים זֹאת לִיד הַיָּם
אוֹ לִיד נָהָר, אוֹ לְפָחוֹת עַל רֹאשׁ הַר אוֹ מַעַל גַּג שְׁמֹמְנוֹ רוֹאִים אֶת הַיָּם אוֹ אֶת
הַנָּהָר. 35